

ҚР ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТҮРКІ АКАДЕМИЯСЫ
А.БАЙТҰРСЫНҰЛЫ АТЫНДАҒЫ № 48 МЕКТЕП-ЛИЦЕЙ

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L. N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY
INTERNATIONAL TURKIC ACADEMY
A. BAITURSYNOV SCHOOL-LYCEUM № 48

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ОҚУЛАРЫ – 2022
«АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ МҰРАСЫ
ЖӘНЕ ЖАҢА ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЗИЯТКЕРЛІК САБАҚТАСТЫҒЫ»
халықаралық ғылыми-практикалық конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

PROCEEDINGS
of the international scientific and practical conference
«THE SCIENTIFIC HERITAGE OF AKHMET BAITURSYNULY AND THE
INTELLECTUAL CONTINUITY OF NEW KAZAKHSTAN»

Астана қаласы

ӘОЖ 001
КБЖ 72
А 94

Баспаға Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Ғылыми кеңесі ұсынған

Редакция алқасын басқарған: **Сыдықов Е.Б.**

Редакция алқасы: **Д. Қамзабекұлы, А. Бейсенбай, Қ. Маликов, Б. Әбдуәлиұлы** (дәстүрлі «А.Байтұрсынұлы оқуларының» үйлестірушісі), **Садықова З.Ж., Нүрәлиева С.С.**

А 94 **Ахмет Байтұрсынұлы оқулары – 2022. «Ахмет Байтұрсынұлының ғылыми мұрасы және Жаңа Қазақстанның зияткерлік сабақтастығы»** атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның материалдары. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2022. – 322 б.

Proceedings of the international scientific and practical conference «**The scientific heritage of Akhmet Baitursynuly and the intellectual continuity of New Kazakhstan**». – Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2022. – 322 p.

ISBN 978-601-337-709-4

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде өткізілетін дәстүрлі «Ахмет Байтұрсынұлы оқулары» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция биылғы 2022 жылы А.Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына арналды. Жинақта отандық зерттеушілермен қатар, түркі тілдес елдер ғалымдарының тіл, әдебиет, тарих, әдістеме салалары бойынша жасаған баяндамалары мен мақалалары жарияланып отыр.

ISBN 978-601-337-709-4

ӘОЖ 001
КБЖ 72

© Қазақ тіл білімі кафедрасы, 2022

нас должен взять на себя большую ответственность за сохранение традиционной лексики, культуры речи, которая веками формировалась и впитывалась в наш язык.

Список литературы

1. Радлов В. В. Сибирские записки. Глава V. Турецкие кочевники: казахи . Размышления европейских наук о казахской культуре / Радлов В.В / – Алматы, 1992. – с. 49.
2. Из письма Н. И. Ильминского к князю Ухтомскому в 1870 году // на память о Николае Ивановиче Ильминском / Ильминский Н.И. / – Казань, 1892. – с. 149.
3. Янушкевич А. Дневник и письмо из поездки по казахским степям / / размышления европейских ученых о казахской культуре / Янушкевич А./ – Алматы, 1992. – с. 21-26.
4. Кудеринова К. Традиционные словообразования казахского языка / Материалы республиканской научно-практической конференции «Коммуникативные основы языковых парадигм» / Кудеринова К./ – Алматы: КазНПУ им. Абая, 2021. – с. 279.
5. Байтурсынулы А. Произведения: стихи, переводы, исследования. /Байтурсынулы А./ – Алматы: Жазушы, 1989. – с. 320.
6. Абасилова А. «Понятие «слово» и красноречие языковеда. /Абасилова А./ – Вестник КазНУ, №5 (104), – Алматы, 2017 г. – с. 111-115.
7. Толковый словарь казахского языка. – Алматы: Дайк-Пресс, 2008. – 968 с.
8. Сыздык Р. Устно развитый казахский литературный язык / Сыздык Р./ – Алматы: Дайк-пресс, 2014. – с. 242.

ӘОЖ 811.161.1

ЖАСӨСПІМДЕР ТІЛІНІҢ ГЕНДЕРЛІК АСПЕКТІДЕГІ КӨРІНІСІ

*БИСЕНҒАЛИЕВА М. Д.
Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ,
«Қазақ тілі мен әдебиеті»
магистранты,
Астана, Қазақстан*

Аннотация. Одной из интересных тем в языкознании являются особенности гендерной лингвистики. В связи с тем, что гендерная лингвистика в казахском языкознании является одной из наиболее развивающихся тем, есть много вещей, которые нужно изучать. Мы решили остановиться только на одном аспекте-гендерной идентичности подростков. В чем отличие их речи от взрослых? Мы провели эксперимент с целью выяснить, в чем заключается специфика употребления слов мальчиками и девочками, ответа на тот или иной вопрос. Мы предположили, что представители разных гендерных групп первого подросткового периода могут отличаться в ответах на альтернативные вопросы, т. е. по "мужскому"/"женскому" образцу. Соотношение этих ответов позволило сделать вывод о том, что юноши часто прибегают к ответным действиям как к устойчивой скорости речи, обеспечивающей скорость реакции и динамику речи. В то же время в результате эксперимента гендерное различие проявлялось в каждом конкретном случае. В ответах юношей присутствуют элементы словаря, жаргона, молодежного сленга. А девушки чаще всего задумывались и использовали более длинные ответы. Полный процесс эксперимента представлен в статье.

Abstract. One of the interesting topics in linguistics is the peculiarities of gender linguistics. Due to the fact that gender linguistics in Kazakh linguistics is one of the most developing topics, there are many things that need to be studied. We decided to focus on only one aspect -the gender identity of adolescents. What is the difference between their speech and adults? We conducted an experiment in order to find out what is the specificity of the use of words by boys and girls, the answer to this or that question. We assumed that representatives of different gender groups of the first teenage period may differ in the answers to alternative questions, i.e. according to the "male"/ "female" pattern. The ratio of these responses allowed us to conclude that young men often resort to retaliatory actions as a stable speed of speech, which ensures

the speed of reaction and the dynamics of speech. At the same time, as a result of the experiment, the gender difference was manifested in each case. In the answers of young men there are elements of vocabulary, jargon, youth slang. And the girls most often thought and used longer answers. The full process of the experiment is presented in the article.

Гендерлік фактор ежелден бері антропология мәселелерімен айналысатын белгілі ғылымдардың көпшілігінде ескеріліп келеді. Тіл біліміндегі қызықты тақырыптарың бірі – гендерлік лингвистика ерекшеліктері. Бұл жайлы ғалым Маханова гендерді әлеуметтік тұрғыдан қарастырған: «Гендер ұғымы жыныстың әлеуметтік құрылымы деген мағынаны береді. Гендер қоғамның әйел және ерге бөлінуінің өзі әлеуметтік өмірдің, жемісі екенін көрсетеді. Сонымен қатар, гендер дегеніміз – жеке адамның белгілі бір шектердегі мінез-құлқын белгілейтін және шектейтін әлеуметтік ұстанымдардың жиынтығы [1].

Жынысты ескере отырып, алғашқы зерттеулерді психологтар ерлер мен әйелдердің бір-біріне деген көзқарастарындағы айырмашылықтарды анықтау үшін жүргізді. Қоғамдағы әйелдер мен ерлердің әлеуметтік-мәдени рөлі гендерлік көзқарасты зерттеуге мүмкіндік береді. "Биологиялық жыныстың берілген табиғатынан айырмашылығы, гендер ұғымы белгілі бір қоғамның қоғамдық санада және жеке адамның санасында әйел мен ер адамның әлеуметтік рөлдерін қалай анықтайтынын, қалыптастыратынын және бекітетінін білдіреді" [2].

Бүгінгі таңда гендерлік көзқарастың аспектілері өте кең, тек мінез-құлық талданып қана қоймайды, ерлер мен әйелдердің сөйлеуін талдау барған сайын зерттеу объектісіне айналуға, гендерлік интеллект ұғымы пайда болды. Әр түрлі гендерлік топтар өкілдерінің сөйлеуінің өзіндік ерекшеліктері бар, бұл гендерлік интеллект терминінің немесе әйел/ер қарым-қатынас стилінің пайда болуына түрткі болады.[3]

Ерлер мен әйелдердің сөйлеуіндегі айырмашылықтарды зерттей отырып, біз тілдің қоғамдағы рөлін гендерлік аспектіде көрсете аламыз. Тіл мен қоғамның тығыз байланысы туралы Б. Қалиұлы: «Тіл мен қоғамның арасындағы байланыс екі жақты болды. Біріншісі: тілсіз ешбір қоғам өмір сүре алмайды. Тіл жоқ жерде адамдардың қоғамда бірлесіп еңбек етуі мүмкін емес. Өйткені тіл – қоғамның өмір сүруінің басты шарты. Екіншісі: тіл қоғам бар жерде ғана өмір сүреді. Қоғамнан тыс тіл жоқ», – деп тұжырымдайды [4].

Жалпы тіл болмысын қоғамдық, әлеуметтік, саяси, мәдени, аймақтық, ареальдық мәселелермен қатар әлеуметтік топтар тұрғысынан отбасы тілі, жастар тілі, жұмысшылар тілі, қала тілі, лидерлер мен элита тілі, қылмыскерлер мен ұрылар тілі сияқты таптастырулар негізінде зерттеулер жүргізу XX ғасырдың басында Франция, Швейцария, Ресей, Чехословакия елдерінде кеңінен етек алды.

Ерлер мен әйелдердің сөйлеу коммуникацияларының айырмашылықтары туралы идеялар күшейіп, бұл ғылыми зерттеулер деректері кеңінен танылуға. Сонымен, ерлердегі ең көп таралған қарым — қатынас жанры-бұл ақпарат, әйелдерде — жеке әңгіме, диалог, ер адамдар әңгімелесу кезінде бір-бірін сирек үзетіні анықталды, әрі әңгіме айтудан олар әйелдерден еш ерекшеленбейді, тіпті бір кездері көпшілік алдында ауызша дуэльдерді ер адамдар бәсекелестіктің бір түрі ретінде қабылдаған. Әйелдер ер адамдармен сөйлескенде 3,21 секунд, әйелдермен 1,35 секунд үндемей тұра алады. Әйелдер жиі сұрақ қояды, кешірім сұрайды. Әйелдер үшін ақпарат беру кезінде ең бастысы- егжей-тегжейлі тереңдету. Ерлерде егжей-тегжей жиі теріс реакция тудырады.

Сонымен қатар, лингвистикадағы гендерлік зерттеулердің жетістіктерінің бірі-ер адамдар мен әйелдер бір әлеуметтік ортада туып, тәрбиеленіп, өмір сүрсе де, олар әртүрлі "тілдерде" сөйлейді, сол жағдайды басқаша түсінеді, әлемді және өзін басқаша қабылдайды және біледі. Адамның қоғам мүшесі ретінде даму процесінде баланың тілді игеруі маңызды рөл атқарады. Бір қызығы, әйел мен ер адамның сөйлеу мінез-құлқының ерекшеліктері бала кезінен көрінеді [5]. Жастар тілі аралық тіл, яғни енді бала емес, әлі ересек емес деген пікір бар. Жастар тілі-бұл әлеуметтік тұрғыдан анықталған тіл түрі. Өз бостандықтарын іздеп, өзіндік "МЕНІ" анықталатын уақыт.

Ғалымдардың зерттеуі адамның жас морфологиясы, физиологиясы және биохимиясы мәселелері бойынша қабылданған онтогенездің жас кезеңділігі схемасында жасөспірім шақтың ер адамда 16-22 жас, ал қыздарда 15-19 жасты құрайтыны анықталды. Жасөспірім шақтың бірінші кезеңі тиісінше әртүрлі гендерлік топтардың 16 және 15-жасына жатады [6]. Бұл кезең "еркектік" немесе "әйелдік" стереотиптік үлгісіне тек сыртқы келбетке, мінез — құлыққа ғана емес, ең бастысы-сөйлеуге де сәйкес келеді. Коммуникативті қарым-қатынас-бұл жастардың өзара әрекеттесуінің негізгі формасы, олардың әлеуметтік көріністерінің бірі. Сұрақ / жауап түріндегі типтік мазмұны бар диалогтық сөйлеу лингвистикалық зерттеулер үшін бай материал болып табылады. "Еркектік/әйелдік индексі-коммуникативті мінез-құлықтың маңызды параметрі және ерлер мен әйелдердің мінез-құлқы туралы стереотиптік идеялар тұрғысынан қарастырылады" [7].

Әртүрлі гендерлік топтардағы жастардың сөйлеуіндегі айырмашылық мәселесіне қызығушылық осыдан туындайды. Жастар арасындағы "сөйлеудің онтологиялық дамуының ерекше кезеңі ретінде" гендерлік айырмашылықтардың қалыптасуын байқауға лингвисттер ерекше қызығушылық танытатыны белгілі.

Бұл біз үшін де өте қызық болды. Біз бұл мақаламызда жастардың сөйлеу мәдениетін сөгейін деп отырған жоқпыз. Ол туралы мүлдем басқа зерттеулер жүргізетін боламыз. Қазіргі қызықтыратын мәселе мүлдем басқа. Бірінші жасөспірімдік кезеңнің әртүрлі гендерлік топтарының өкілдері баламалы сұрақтарға жауаптарда әртүрлі болуы мүмкін деген болжам жасадық, яғни "еркектік"/"әйелдік" үлгі бойынша әрине. Зерттеуіміздің жетекші әдісі эксперимент болды. Экспериментке 100 жасөспірім қатысты, оның ішінде 50 — қыз, 50 — орта жалпы білім беретін мектептің 10-11 сыныптары және Жұбанов университетінің бірінші курс студенттерінен ұлдар. Эксперимент жеке сұхбат көмегімен жүргізілді. Жауаптан жалтарған респонденттердің саны аз болды, 100-ден 12-сі ғана.

Қатысушыларға "иә" деген оң жауап негізінде сұрақ ұсынылды. "Ма, ме, ба, бе" шылауларымен балама сұрақтың типтік формасы қолданылды. Жауап ретінде "иә" деген мәлімдемені таңдау жеткілікті. Алайда, "иә" сөзінің синонимі ретінде "иә" мағынасына сәйкес келетін немесе жақын сөздерді, өрнектерді, конструкцияларды қолдануға болатындығы нақты түсіндірілді. Арнайы әзірленген сұрақтарға жауаптар жасөспірімдердің гендерлік ерекшелігі көрінетінін анықтауға көмектеседі деп есептелді.

Зерттеу материалының сандық талдауы респонденттерге "иә" жауабының орнына 49 синоним берілгенін, қыздар "иә" сөзіне синонимдердің 28 нұсқасын, ұлдар 37 нұсқасын бергенін анықтады. Осы 49 нұсқаның ішінен-4 синоним екі топқа да ортақ болды (қызық екен 1-1; енді, жалпы солай ғой 1-1 : әрине жақсы көремін 1-1; былай болады енді 1-1). 21 нұсқасы тек ұлдарда, 12-сі тек қыздарда кездеседі. Жалпы нұсқа "иә" жауабының 16 синонимі болды, олар екі топта да қолданылды, бірақ қолдану саны әр түрлі: ұлдарда 67 және қыздарда 75 жағдай.

Нәтижелерді сандық талдаудың бұл кезеңі жас жігіттердің өздерінің "МЕНІН" көрсетуге көбірек ұмтылатындығын көрсетеді.

Сандық талдаудың келесі кезеңі бір буынды жауаптардың 24-і берілгенін көрсетті, олардың 17-сі қыздарға, 19-ы ұлдарға тиесілі. Жауапта екі сөздік синоним 14 рет кездесті, оның ішінде 9 — қыздарда, 12 — ұлдарда. Жауаптарда үш немесе одан да көп сөз құрылымы 7 болды: 5 — қыздар, 4 — ұлдар. Екінші кезеңде материалды сандық өңдеуде жас жігіттер бір буынды жауаптарды немесе екі сөзді, қыздар бір буынды немесе үш немесе одан да көп сөздік құрылымдарды көп қолданады деп болжадық. Осыдан "Әйелдер жауап беру кезінде бірнеше компоненттерден тұратын немесе қарапайым құрылымы бар күрделі тілдік құрылымдарға артықшылық береді. Ер адамдар жауап беру жағдайында күрделілігі орташа тілдік құрылымдарды қолдануды жөн көреді" деген гендерлік шарттылық көрініс табады [6].

Қыздар мен ұлдардың жауаптары арасындағы қарым-қатынастың нәтижелерін көрнекі түрде көрсету үшін материалды кестелік формаларға топтастыруды шештік. Ең жиі қолданылған жауап "әрине". С. И. Ожегов "әрине" модальды сөзінің "иә, әлбетте"

мағынасында аффективті бөлшек ретінде қолданыла алатындығын атап өтті [8]. Сауалнамаға қатысқандардың жалпы санынан 38 респондент бұл жауапты пайдаланды, оның ішінде 14-і жігіт және 24-і қыз.

1-кесте

«Әрине» жауабының арақатынасы

Жауаптар	Жалпы саны	Жігіттер	Қыздар
Әрине	29	11	18
Әрине иә	2	---	2
Әрине жақсы көремін	3	1	2
Енді, әрине	1	---	1
Сұраған нес! Әрине иә!	2	1	1
Әрине, міндетті түрде	1	1	---
Барлығы	38	14	24

1-кестеде көрсетілген деректер бойынша "әрине" сөзі жиі қолданыла отырып, еркекке қарағанда әйелдің сөзінде көбірек таңбаланады, өйткені ол неғұрлым күрделі жауап құруға мүмкіндік береді, ал аз икемді ер адамның сөйлеуі динамизмге бейім болады. Жиілік бойынша екінші орында - "әлбетте" сөзі (кесте. 2), "әрине, дәл солай" мағынасында. Жастар жауап беру үшін оны 16 рет пайдаланды, қыздар жауап ретінде көбірек қолданған.

2-кесте

«Әлбетте» жауабының арақатынасы

Жауаптар	Жалпы саны	Жігіттер	Қыздар
Әлбетте	16	7	9

2-кестеде келтірілген нәтижелер сандық сипаттамалары бойынша индикативті болып табылады және сөйлеудегі гендерлік айырмашылықтардың анықталуын растайды.

Жиілік бойынша үшінші орынды "жақсы көру" етістігі алады, ол "... жақсы көресің бе?" сұрағының құрылысына кіреді (кесте.3). Бұл етістік жауаптарда "иә" деген сөзбен синоним ретінде 21 рет қолданылған, жас жігіттер бұл жауапты 24 рет, ал қыздар тек 7 рет қолданған. Ол бір буынды жауаптарда 15 рет, қыздарда тек 4 рет, ал ұлдарда 11 рет қолданылды. Құрылыстың төрт түрі осы етістік негізінде құрылды: "өте" күшейткіш сөзімен құралған үстеуде - 3 ; және қыздардың 2 риторикалық сұрақтарында.

3-кесте

«Жақсы көремін» жауабының арақатынасы

Жауаптар	Жалпы саны	Жігіттер	Қыздар
Жақсы көремін	15	11	4
Өте қатты жақсы көремін	3	2	1
Оны да жақсы көремін	1	1	---
Кім жақсы көрмесін?	2	---	2
Барлығы	21	14	7

Осы кестеге сәйкес нәтижелер қыздар "жақсы көру" етістігін өте сезімтал эмоционалдылық шеңберіне бөліп, таңдамалы түрде қолданады деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Жас жігіттер бұл етістікті "оң/теріс" бағалау ретінде қолданады. Яғни гендерлік айырмашылық бар..

Төртінші орын "сүйю" етістігіне жатады (кесте. 4) "өте жақсы көру" мағынасында. Олар оны 15 рет жауап беру үшін пайдаланды: 11 — қыздар, тек 4 — ұлдар. Қыздарға осы етістікпен бір құрылым тиесілі.

Жауаптар	Жалпы саны	Жігіттер	Қыздар
Сүйемін	14	4	10
Тым қатты сүйемін	1	---	1
Барлығы	15	4	11

Қыздар мен жас жігіттердің "Сүйемін" сөзімен жауап беру нәтижелері "өте жақсы көру" мағынасында "сүю" етістігі әйелдерде жиі ұшырасады деген қорытынды жасауға негіз береді. Гендерлік айырмашылықтар көрінеді.

"Өте" күшейткіш сөзімен(5-кесте) жасалған үстеулер пайдалану саны бойынша бесінші орын алады. Ұлдар оны 6 рет, қыздар 7 рет қолданды. Сөйлеудегі гендерлік айырмашылық байқалады.

«Өте» сөз қолданысының қатынасы

Жауаптар	Жалпы саны	Жігіттер	Қыздар
Өте	13	6	7

Алайда, күтілгендей, ең жиі қолданылатын жауап - одағайлар болды (кесте. 6). Мақұлдауды білдіретін одағайлар санатына жататын аһа, мхм, мгм белгілері "ИӘ" деген сөзбен синоним ретінде қолданылды. Бұл сонымен қатар күшейткіш және аффективті бөлшектердің рөлін алатын синонимдік бекіту құрылымдарын құру үшін өнімді құрылыс материалы болып табылады. Бұл сөздер жауап беру үшін 22 рет қолданылды, ұлдар жауап беруде — 17, қыздар тек 5 рет қолданды.

Жауаптар	Жалпы саны	Жігіттер	Қыздар
Аһа	7	5	2
Мхм	3	3	--
Мгм	2	1	1
Ну, иә, енді!	2	2	--
Ие, ие	1	1	--
Уау, дәл солай	1	1	--
Оһ, анық	3	2	1
Оһо, я да!	3	2	1
Барлығы	22	17	5

Бұл жауаптардың арақатынасы жас жігіттер реакция жылдамдығы мен сөйлеу динамикасын қамтамасыз ететін тұрақты сөйлеу жылдамдығы ретінде дайынға жауап ретінде жиі жүгінеді деп қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Жауап беретін алты негізгі позиция, 125 жауапты қамтамасыз ете отырып, екі топ үшін де ең жиілік болып табылады.

Қорытындылай келе, гендерлік айырмашылық әр жағдайда көрінетінін айтқымыз келеді. Жас жігіттердің жауаптарында сөздік элементтері, жаргон, жастар сленгі бар. "Ер адамдар тілдік нормадан жиі ауытқып, олардың сөйлеуіне неологизмдер, жаргондар немесе диалект сөздер кіреді ... "әйелдердің сөйлеуі шыдамдылықтың, қарым-қатынастың жақсы үнін сақтауға деген ұмтылыстың көрсеткіші болып табылады" [7].

Жалпы репликалық жауаптардың сапалық сипаттамасы жиналған материалды алты позицияға бөлуге, қатынастарды анықтауға және гендерлік айырмашылықтар әр түрлі қарқындылықтағы барлық позицияларда көрінетінін анықтауға мүмкіндік берді.

Бірінші жасөспірімдік кезеңнің әртүрлі гендерлік топтары өкілдерінің баламалы ұсынымдық сұрақтарына жауаптардың гендерлік шарттылығы туралы гипотеза жұмыс нәтижелерімен толығымен расталды. Жаңа ұстанымдардан, атап айтқанда лингвистикалық гендерологиядан сөйлеуге деген қызығушылық жастар арасындағы қарым-қатынастың гендерлік стереотиптері тақырыбын өзекті етеді. Және әрі қарау зерттеуді талап етеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Өркен Маханова «Білім беру жүйесіндегі гендерлік өлшем»//Ақиқат №9, 2003 ж.
2. Кооистра Л. Е., Щипицина Л. Ю. «Особенности проявления русских и немецких гендерных стереотипов в анекдотах о женщинах.» // Воронеж мемлекеттік университетінің хабаршысы № 1, 2005 ж, 48–53 б.
3. Кирилина А. В. шетелдік және ресейлік лингвистикадағы гендерлік зерттеулер (философиялық және әдіснамалық аспектілер). Әлеуметтік ғылымдар және қазіргі заман. 2000 ж. № 4. 138 б.
4. Қалиұлы Б. Тіл біліміне кіріспе. – Алматы, 2009. – 114 б.
5. Шишигина О. Ю. Қазіргі ағылшын тіліндегі атрибутивті сын есімдермен ерлер мен әйелдердің сыртқы келбетін вербализациялау// Кемерово мемлекеттік университетінің хабаршысы. 2012 ж. № 4. 224-228 б.
6. Ахметғалиева З.М. Жеке тұлғаның рефлексивтілігі мен жасөспірім кезіндегі әлеуметтік қабылдау стильдерінің семантикасының арақатынасы: реферат. Кемерово, 2006 ж. 24 б.
7. Митягина В. А. Жарнамалық дискурстағы адресат факторы. Гендерлік компонент // жинақта: Homo Loquens: (Лингвистика және транслятология мәселелері) ғылыми мақалалар жинағы. 3 шығарылым.: Волгоград мемлекеттік университеті (Волгоград), 2006 ж. 6-15 б.
8. Ожегов С. И. Орыс тілінің сөздігі. 1986 ж. — 797 б.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕГІ YOUTUBE ЖЕЛІСІНІҢ ҚОЛДАНЫСЫ

МҰРАТОВА Ж.Н.

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ,

*Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығының
магистранты, Астана, Қазақстан*

Аннотация. Лидирует приложение YouTube в курсе мировых новостей, прослушивании различных мелодий, просмотре интересных видеороликов. Сеть YouTube часто используется современным обществом в полезных целях. Особенно с целью получать знания и чтения электронных книг. И более менее прослушивания подкастов и изучения нового языка. Сейчас мы должны понять что мир знаний можно расширить по шире проводя время в интернете. Сейчас в социальных сетях растет число желающих изучать родной язык. Это представители разных национальностей забывшие родной язык, совершенно не знающие казахского языка из-за двуязычия. Они, изучая наш язык, проникают в национальные особенности нашей нации. О том, какие методы и приемы должны быть приоритетными в обучении этому языку написано в статье.

Abstract. The YouTube app leads the way in keeping up with world news, listening to various tunes, and watching interesting videos. YouTube is often used by today's society for useful purposes. Especially for the purpose of gaining knowledge and reading e-books. And more or less listening to podcasts and learning a new language. Now we should realize that the world of knowledge can be expanded by spending time on the Internet. Now there are a growing number of people on social networks who want to learn their native language. These are representatives of different ethnic groups who have forgotten their native language, who do not know Kazakh because of bilingualism. They are learning our language, they are penetrating into the national features of our nation. This article discusses which methods and techniques should be a priority in teaching this language.

Ана тілің алпыс тілге татиды. Ешбір ұлт өз тілінің тағдырына бей-жай қарап, немқұрайлылық таныта алмайды. Кезінде даулы, үлкен проблемаға айналған, қазір де өзектілігін жоймаған бұл мәселеге әрбіріміз жауаптымыз. Қуанарлығы, қазақ тілінің қолданыс аясын кеңейту, ұлтаралық тілге айналдыру жолында қажырлы еңбектер атқарылып жатқанын көзімізбен көріп келеміз. Қазірде, ана тілімізді үйренемін деушілердің қатары артып келеді. Ол қатарды толықтырып тұрған елімізді мекендеген түрлі ұлт өкілдері, шекара ауған, туған тілін ұмыт қалдырған өз қандастарымыз, қостілділіктің кесірінен қазақ тілін мүлде білмейтін